

trok jen nár.; Jg — Přejato z něm. (*Trog*).
troka jen nár. — Plt. od *trok*, viz tam.
troky Jg též *trůky*, SSJČ ob. — Viz *trok*.
vana v sled. významu jen nár.; stč. *vanna*, Jg též *vaně* — Přejato z něm. (*Wanne*).
vandle jen nár.; SSJČ zast. a nár. (Jg ‚vana‘) — Přejato z něm.

vandlička jen nár.; SSJČ dem., zast. a nár. — Dem. k *vandle*, viz tam.
vanštrok jen nár. — Kontaminací přejatých slov *vana* a *vaštrok*.
vanštrok v sled. významu jen nár. — Hlásková obměna podoby *vanštrok*, viz tam.
vaštrok jen nár. — Jako složenina přejato z něm.

5 necki Ju 1–3, 6, 7, Ru 1–5 — vana Po 1 — korito Ju 6 — korytko Ju 5

6 MAGP 101, AJŠ 424

Hl

166/222.5 **prát** (290) — mapa s. 403

1 M **prát**
máčhat (mo-)
 X **prať**, **plukac'** 827, 828

2 Sledovalo se nár. pojmenování pro činnost ‚zbavovat tkaniny mechanickou prací nečistoty za použití vody a pracích prostředků‘. Kromě na mapě zachycené lexikální dichotomie *prát* × *máčhat* byl při výzkumu zaznamenán též hláskoslovný rozdíl *prát* × *prat*.

Ve Slezsku se výrazově ne vždy přesně rozlišuje praní od máchání, tj. zbavování prádla mýdla a nečistoty pohybem v čisté vodě, a sloveso *máčhat* tu někdy může označovat obojí činnost. Na Frýdecku a Těšínsku má sloveso *plukat* význam máchat, ojediněle se však dokládá i ve sled. významu.

3 Téměř na celém území se vyskytuje výraz *prát* (*prat*), jen v záp. Slezsku zhruba po Ostravici je v tradičním nářečí běžné slovo *máčhat*. (Ve významu ‚máčhat‘ je tu zpravidla sloveso *šplachat* n. *čvachat*.)

Ostrá je hranice staré moravské krátkosti kmenové samohlásky v slově *prát*. Sleduje téměř přesně bývalou zemskou hranici česko-moravskou (srov. izoglosu krácení *lhát* × *lhat*, I-77).

V městské mluvě se zachovává v podstatě stav shodný s venkovským okolím, jen u ml. generace ve Slezsku začíná pronikat výraz *prát*, shodný se spis. jazykem.

4 **máčhat** v sled. významu jen nár. (SSJČ i SSJ ‚proplachovat, zbavovat mýdla a nečistoty v čisté vodě‘, SSJČ též *přemáchnout* ‚zběžně vyprat, přeprat‘) — Asi intenz. obměna staršího *mákať*, iter. od *močiti*.
plukat jen nár. (Jg *plákati* ‚poléváním mýt‘, srov. SSJČ *oplakovat*, *opláknout* ‚opláchnout, zběžně umýt‘, hluž. *plokać*

‚mýt‘, pol. *plukać* ‚máčhat‘, téhož významu rovněž SSJ *plákat*, *pláchat*) — Psł. **polkati*.

prat jen nár. — Viz *prát*.

prát stč., Jg ‚prádlo pístem tlouci ve vodě‘, SSJČ, SSJ *prat'* — Původní význam ‚bítí‘. Prádlo se totiž čistilo tak, že se do něho bušilo u řeky dřevěnou plácačkou.

5 *prát* Ju 1–3, 5, Ru 3 — *prat* Ju 6, Ru 5 — *prať* Ju 7

6 ASJ IV 405:7b *prat*, AJŠ 252 *prac w rękach* × 253 *plukać bieliznę*, OLA 1693

Bh

167 **ždímat** (291) — mapa s. 323

1 M **žďímat** (*ždžímat* 508, *těž* 438) — **žímat**
žmout (*ždmout* 61)
žmejchat
krouťit (kryn- 831–836, 84)
krúcať

N *vižímat*, *vižmout*, *vižďimovat* 143, *vižďímat*, *viždmout*, *zažímat*, *zažmout*, *zažďímat*

2 Mapa znázorňuje prostorové rozložení nár. ekvivalentů slovesa *ždímat* (v kontextu ž. *prádlo*), tj. zbavovat je vody mačkáním, kroucením ap. Sledováno bylo pouze označení ručního způsobu této činnosti. Mapa registruje nejen diferenciaci v rovině lexikální (*kroutit* × *ždímat*), ale i slovotvorné a hláskoslovné varianty obou lexémů (*ždímat* × *žmout*, *kroutit* × *kroucat*, *ždímat* × *žímat*).

Místy, zejména v svč. oblastí, se projeví obtíže při zjišťování vidově adekvátní (bezpředponové) formy (*žmout*). Bývá tu nahrazována opisem s dok. formou *vyžmout*. Podobně v oblasti jzč. se tvoří často forma nedokonavá jen s předponou *za-* (*zažímat*).